

60335
DELAVSKA
MLADINA
LETO I. • LJUBLJANA, JANUAR 1939 • ŠT. 1

STISKA

DELAVSKE MLADINE

Trditev, da se današnja delavska mladina nahaja v veliki stiski, nikakor ni prazna beseda. Ta trditev je dejstvo, ki se ne da nikakor zanikati. Nanaša se na materialno, kakor tudi na moralno področje in grozi, da zavzame vedno večji obseg, ki bo vodil v usodne posledice, če pravočasno ne posežemo vmes in je ne zajezimo.

Ze prvi problem, ki ga vzamemo, je tako velik in važen, da ga ne smemo prezreti. Ta veliki problem je usoda iz šole odpuščne delavske mladine. Na tisoče in tisoče otrok v Sloveniji leto za letom odhaja iz šol in vstopa brez vsake priprave in poznanja razmer v novo, neznano delavno okolje. Pri mnogih se veliko veselje ob vstopu v novi poklic ali delo prav kmalu izpremeni v veliko razočaranje. To pa zaradi tega, ker današnje delovno okolje, v katerega je potisnjena ta mladina, nima nikakršnega vzgojnega duha, kakor je bilo to v prejšnjih časih... Medtem ko se mrtva snov v prostorih dela požlahtnjuje, se istotam živi ljudje na telesu in duši upropaščajo. »Tako se telesno delo, ki naj bi po božji previdnosti tudi še po izvirnem grehu služilo blaginji telesa in duše obenem, pogosto prevrača v orodje izkvarjenosti: mrtva snov prihaja iz tovarne požlahtnjena, ljudje pa se prav tam kvirijo in ponižujejo.« (Quadragesimo anno.)

Kar se tiče delovnih pogojev moremo na podlagi dejstev dokazati, da se kljub nekaterim izboljšanjem delavska mladina še vedno nahaja v tako bednem položaju, da je naravnost v zasmeh dostojanstvo človeka in kristjana.

Plače velike večine mladih delavcev, posebno takih, ki pridejo od vojakov, so tako nizke, da komaj sami shajajo, ne pa da bi še dopuščale kakšne priprave za ustanovitev svojega lastnega doma v bodočnosti.

Razen te materialne bede pa le preradi pozabljamo še na veliko moralno in duševno stisko delavske mladine, ki kot rak rana gloda na naši mladi generaciji.

Kdor le malo pozna kvaren vpliv nraavstveno gnile atmosfere delovnega okolja, kdor vidi, kako je delavska mladina v svojem prostem času in pri svoji zabavi izkoriščana, kdor ugotovi, da se nič, ali pa prav malo

O novo življenje . . .

V poplavi vseh mogočih vrst časopisja in revij, ki obravnavajo kulturna, strokovna, gospodarska, politična in razna druga vprašanja, smo vse bolj pogrešali list, ki bi bil ves naš — življenjsko stvaren — kateri bi naj naše delo in življenje risal tako kot je in tako tudi postal vez med našo delavsko mladino in njenimi vzgojitelji-starši. Življenje naše delavske mladine je danes težje kot kdaj koli. Doma v družini že dolgo ni več tiste prave domačnosti, iskrenosti, ljubezni in skupnosti, kot je bila nekoč. Teža življenja nas razdvaja. Ubija delavskega mladostnika že v prvih dneh vstopa v realno življenje. Mladina živi povsem svoje življenje. Svojih težav in trpljenja ne zaupa starejšim. Sama vase zaprta, razglablja o njih, jih rešuje in si brez izkušenih vodnikov utira pot v megleno bodočnost. Toda ta pot je tvegana in nevarna. Mladim srcem ob takem življenju preti duševna in telesna propast. Veliko jih je, kateri so ravno zaradi tega zgrešili pravo pot in tako postali sebi in svoji okolici v zlo in nesrečo. Ali naj še naprej gledamo to razbitost, ki vedno globlje posega tudi v življenje delavskih družin? Ne! Naša naloga in dolžnost je, da v srca trpeče delavske mladine vlijemo novega zaupanja in jo tako vrnemo družini ter ji priborimo mesto, katero ji od vekov v človeški družbi pripada. Toda kako? To mora izvršiti le delavska mladina sama. Zato bo izdajala svoj list »Delavska mladina«, ki ga bo tudi sama pisala. Program dela in njenih stremljenj bo: iz življenja za življenje! Delavska mladina namreč želi in hoče nekaj svojega, nekaj, kar bo sad njenega dela, resnično življenjskega, kar bo njeno življenje, borbe, trpljenje in napore prikazalo take, kakršni v resnici so. Kdor je delavec in je to do trpel, nas bo razumel in podprl. Gre za tisoče in tisoče mladih src, ki jih moramo dvigniti iz mračnih in težkih dni našega časa, ki jih je treba popeljati svetlemu soncu nasproti. To bo naša pot in naš cilj! Hočemo nazaj v družino! Biti hočemo srečni in veseli. To pa bomo le, če bomo ustvarili srečno, veselo in zadovoljno delavsko družino. Tedaj bo dobila svojo vrednost tudi naša mladost.

naredi za pravo vzgojo delavske mladine, ta se bo pridružil našemu mnenju, da je duša, srce in razum naše delavske mladine v smrtni nevarnosti.

Ta problem je tembolj dalekosežen, ker je ogrožena s tem vsa bodočnost delavstva.

Kakršna mladina danes, tako bo delavstvo jutri in taka bo tudi delavska družina v bodočnosti!

Srenjški.

Vajencu pa je poleg praktičnega dela v delavnici nujno potreben tudi teoretičen pouk, katerega pa more dobiti samo v obrtno nadaljevalni šoli.

1939

Mi mladi, polni življenja bomo tudi v novem letu in še, gradili sebi in svojim boljšo prihodnost! To je naša dolžnost in zato tudi novoletno voščilo vsej slovenski delavski mladini.

SKOK

V GLOBINO

V obratu zvonijo vsi zvonci, ki oznanjajo nesrečo.

Tovarniška sirena je začela tuliti.

Požar!

Vse poskače z delovnih prostorov in od strojev. Oddelek za celuloid gori. Plameni sikajo na vse strani z bliskovito naglico in postajajo vedno večji. Požirajo cele plošče celuloida in ližejo stene. Svigajo skozi vrata, skozi hodnike in po stopnišču.

Vedno bolj in bolj!

Vpitje, tekanje, ropot. Delavci in delavke s hlastno naglico hitijo skozi zasilne izhode. Kriki strahu in kletve preglašajo ropot in topot čevljev ter škornjev hrumeče množice.

Nenadno se s treskom zrušijo vrata oddelka. Mogočni plameni udarijo v notranjost po človeški masi, ki se drenja okoli izhoda. Vso množico vrže nazaj.

»Pot je zaprta!« — »Kaj sedaj?« — »Kam?«

»Zasilni izhodi so zaprti!«

»V lakirnico! Čez streho! K poslopju št. II!«

Vsi tečejo po stopnicah v peto nadstropje in plezajo skozi podstrešno okno.

»Po eden in eden, tovariši! Več jih žleb ne bo vzdržal!«

Star siv delavec potegne nekaj vsiljivcev nazaj in se postavi poleg okna in spušča enega za drugim v vrsti skozi okno, da preidejo strešni žleb, ki vodi k drugemu poslopju. Ženam in dekletom da vedno enega možkega za spremstvo.

Spodaj hupanje siren in živket zvoncev. Požarna bramba je dospela. Tri, štiri, pet voz. Dolge lestve se dvigajo kvišku. Zvitki cevi se razmečejo po tleh in razvijajo po cesti. Z urnimi prijemi jih gasilci stikajo skupaj. Plezalci hitijo po lestvah navzgor. Za njimi v odmerjenih razdajah pomočniki. Signal: Vodol! Takoj začno brizgati za roko debeli vodni curki iz cevi na poslopje.

Medtem se že zbira okoli goreče tovarne množica gledalcev, ki gleda kvišku na delavce, ki sklenjeni v verigi prečkajo ozki žleb ob strehi iz enega poslopja na drugega. Zgleda nevarno. Lahko se komu zvrta v glavi, ali pa da v naglici izgubi ravnovesje.

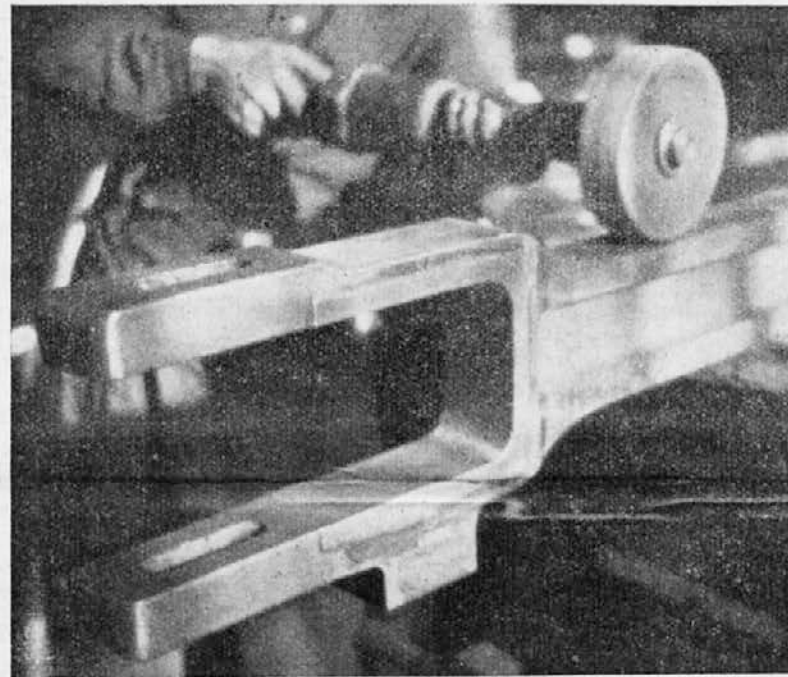
Gasilci-reševalci pritečejo, se postavijo k zidu in razpnejo rešilne rjuhe ob njem.

V četrtem nadstropju pokajo šipe po vrsti. Rdeči plameni sikajo skozi okna od zidu do strešnega žlebu. Gasilci takoj name-rijo svoje cevi na žleb in ga obli-vajo z vodo, ker le prerada se raztopi cinkasta pločevina.

Bežeči delavci so vsi mokri, a kljub temu plezajo dalje po žlebu. Včasih zaide vodni curek z žleba in zadene kakšnega delavca s pritiskom, ki ga stisne k zidu, da zakriči in hlata za zrakom in rabi nekaj trenutkov preden pride k sapi.

Kot zadnji pleza stari delavec po žlebu. Spodaj vse zadržuje sapo. Ali bo srečno prišel preko? Plameni že deloma udarjajo po strešni opeki in zidu. Pet vodnih cevi je naperjenih na žleb. Od spodaj mu kličejo, naj skoči v globlino na rjuho, ki je razpeta ob zidu in ki bi ga vjela.

Starec pogleda v globino. Zmaje z glavo in ne upa skočiti. Zdi se mu prenevarno. Pleza dalje,

pet vodnih curkov ga spremlja.

Končno je srečno dospel na cilj, pognal se je skozi okno poslopja št. II. Množica spodaj se je oddahnila. Gasilci naperijo svoje cevi v okna četrtega nadstropja in brizgajo vodo na poslopje. Z dvanajstih hidrantov črpajo sesalke vodo in jo z mogočnim pritiskom brizgajo kvišku. Motorke enakomerno ropočejo.

Sredi ropota, hrušča in bobnenja, sredi mrzličnega dela gasilcev se oglasi krik na pomoč. Vse glave šinejo kvišku. Oči vseh iščejo po gorečem poslopju.

»Tam!« »Tam gori!« Neka delavka! V oknu lakirnice!«

Res! V oknu obraz prestrašene-nega dekleta, ki kriči na pomoč. Ravno iz istega okna iz katerega so se prej vsi rešili. Ona pa ne more več čez streho v drugo poslopje. Ze davno se je raz-pustil žleb od vročine in prečni tramovi so že vsi ožgani. Samo upognjeni kavliji od žleba še vi-sijo v zidu.

Signal s piščalko! Reševalna kolona priteče z rjuho in jo raz-pne.

»Skočite dol!«

Dekle ne sliši povelja, kar na-prej še kliče na pomoč. Končno le postane pozorna, preneha s kričanjem in gleda na cesto in na mali beli štirikotnik, ki je

razpet v globini pod njo in ki ga drži dvanajst očeladenih gasilcev.

Ogrožena spleza na okno in se krčevito drži za okenski okvir — a ne upa skočiti. Previsoko ji je. Kako naj skoči, kaj pa, če prileti z glavo naprej v rjuho?

»Jaz si ne upam skočiti!« zavpije. »Na pomoč — ah, ljudje božji pomagajte mi!«

Gasilec, najboljši plezalec v četi, ki je stal komaj deset metrov od nje na gugajoči se lestvi, da znamenje navzdol: »Lestvo k strehi!«

»Ne gre Weller!« dobi odgovor od spodaj.

Torej ne more z lestvo kričeči delavki na pomoč. Ovira ga napeljava električne struje. Torej je treba spustiti lestvo navzdol in zopet na drugi strani dvigniti. Razen tega pa je treba še pre-

skloni se skozi okno in se ozre. Na levi gori že vse poslopje, na desno k poslopju II. pa manjka žleb. Sam bi že prilezel po klinih, na katerih je bil pritrjen žleb na ono poslopje, dek-le pa bi se gotovo ne upalo z njim na to nevarno pot. Preostaja torej samo ena pot — ona mora skočiti navzdol. Bežno pogleda v globino pod seboj, po množici in spodaj razpeto rjuho. Obrne se in dvigne dek-le v naročje.

Dekle se ne brani, mehko in tiho leži v naročju moža. Isti občutek ima kakor takrat, ko je ležala na nosilnici pred operacijo slepiča.

»Nič strahu, dek-le! Nič razburjenja. Tudi jaz bom skočil z vami, prekrizajte roke na prsih!«

Mirno je ubogala in ležala na njegovih rokah kakor dete. Zaprla je oči in se nalahno tresla.

On se razkorači, polagoma skrči kolena in počene, nagne gornje telo — šine nenadno kvišku in z vsó silo vrže dekleta plosko nazven. Bliskovito zagrabi za okenski okvir, ker bi drugače zletel za njo v globino.

Delavka zakriči. Šine ji skozi zavest, da ima on torej le strah, ker jo je samo vrgel v globlino. Zdi se ji, da pada v neskončno globino. Zdi se ji, da ji je želodec ostal tam gori. Do sape pa sploh ne more priti.

Nato se dotakne razpete rjuhe, ki zavre njeno padanje. Sunek jo vrže zopet kvišku, pade nazaj in obleži v rjuhi, katere napetost je popustila. Nič se ji ni zgodilo. Vstane. Gasilci se ji smejejo. Nekdo jo draži: »Srečno pot!« in jo vzame kakor punčko raz rjuhe in jo postavi na tla.

Pozor! Ljudje pri rjuhi zopet zavzamejo svoje položaje in jo napnejo. Gasilec skoči od zgoraj, zvit kakor krogla prileti navzdol. Udarec na rjuho, parkrat se še odbije od nje in nato skoči na tlak.

Ze stoji rešeno dek-le zraven njega. Pritisne jo k sebi in ji reče: »Za oba bi bilo prenevarno. Pa tega vam nisem smel povedati.«

Solze tečejo dekletu čez lica, poljubi ga. Množica ploska. Načelnik gasilcev da rešitelju roko.

Klici: »Bravo!«

Pa ta že ne sliši več, kakor verveca zopet pleza po visoki lestvi navzgor...

(Iz »Arbeiterjugend« po knjigi »Alle Achtung Männer«.)

UREDNIKOVI pomenki

Vsem dopisnikom, prijateljem in naročnikom lista:

Vsem tistim, ki so že poslali svoje članke, sporočamo, da pridejo v kolikor niso danes objavljeni, prihodnjic na vrsto. Prosimo pa za nadalje, da nam pošljete čimveč takih člankov, ki obravnavajo dogodke iz delavskega življenja v tovarni oz. pri delu ali izven njega.

Prosimo tudi vse prijatelje in naročnike, da pošljejo svoje mnenje in želje glede lista.

Važno pa je: v čim večji nakladi bo mogel list izhajati, tem večji in obširnejši bo. Zato vsi na delo, da bo list postal res takšen, da bo delavska mladina nanj lahko ponosna.

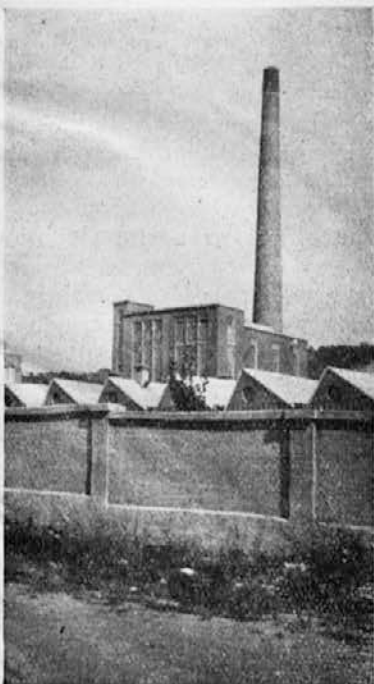
Weller se smeje, brezskrbno, kakor da bosta šla plesat. Zraven si pa misli: za eno glavo je manjša kot jaz — dol mora.

Slike iz delavskega življenja

ENO NOČ V PREDILNICI

Moj tovariš, ki ima stalno dnevno službo, se odpravljata spat; jaz pa, ki delam ponoči, se odpravljam na šiht. Zdi se mi tako, kot bi šel na vislice, ko grem proti tovarni, ki je oddaljena kratke pol ure od mojega stanovanja. Takoj, ko vstopim skozi vrata, me že objame tisti vonj, ki je značilen za slabo zračene predilniške prostore. Pridem v garderobo, ki sestoji iz majhnega prostora, v katerem je kakih 45 obešalnih kavljev za obešanje obleke. Te kavlje uporablja sto delavcev in delavk, ki so zaposleni v tem oddelku. O kaki oblačilnici za moške in ženske, kakor ukazuje zakon, ni govora. Tukaj obesim svoj suknjič na klin, preoblačim se ne, čeprav bi se rad, ker se nimam kje in nimam kam obleke spraviti. Ko se odpravim k strojem, sem še priča opolzkim opazkam, ki jih delajo delavci na račun dekleta, ki se preoblači. Signal z lučjo. Ura je deset.

Enakomerno in monotono brnijo stroji. Snemanje, pogon v tek, vezanje itd. celih osem ur. Ura se bliža dvem ponoči. Zaspan sem. Čez dan nisem mogel spati. Oči me bolijo in pečejo; če bi bilo mogoče, bi šel takoj najrajši spat. Toda stroj me redno priganja k delu, in ker imam na stroju še najslabšo prejo, se še toliko bolj trga. Vidim deklico, ki še nima 15 let: pravkar snema na mojem stroju. Krvave oči ji kar skupaj lezejo in se mora mučiti, da odpravlja svoje delo naprej. Vprašam jo, če je kaj zaspala. Pa mi odgovori: »Seveda sem. To ni prav, da moramo tudi me ženske ponoči delati.« — Ura je štiri zjutraj. Zopet vidim delavko, ki ji glava nehoti od časa do časa kar kinkne od zasanosti. Srce me zaboli, ko se spomnim, da je poročena. Doma ima nekaj mesecev starega otroka. Namesto da bi bila ponoči doma pri otroku, mora tukaj delati in se mučiti, in to samo zaradi tega, ker njen mož vzdrževati vso družino. Živimo v času dvatisočletne kulture. Imamo moderno zakonodajo, ki prepoveduje nočno delo ženskam in mladostnim delavcem. Ali se pa ti zakoni izvajajo, tega nihče ne vpraša. Seveda, kdor tega ni

S ceste

Na veliki javni cesti je bilo. Nasproti mi je prišel mlad moški z žalostnim licem in pogledom uprtim v tla. Pogledala sem ga. Na nogah je imel popolnoma raztrgane čevlje. Bila je trda zima. V srce se mi je zasmilil, saj bi mu rada pomagala. Tedaj pa me je pretresel njegov sirovi, brezobzirni glas: »Kaj me gledaš?« Rada bi mu dala tolažilno besedo, toda cesta pred menoj se je nadaljevala. Ves tisti dan mi je bilo hudo in moja duša je jokala. Morda je ta ubogi človek celo mislil, da sem mu storila veliko krivico s svojim pogledom...

Danica.

sam skušil na lastni koži, ne ve, kaj se pravi, delati teden za tednom v tekstilni tovarni. Toda mi delavci to bridko občutimo. Ali ne bi podjetniki, ki imajo letno milijonske dobičke, svoje obrate tako razširili in uredili, da bi ne bilo treba delavstvo zaposlovati ponoči? Tako sem razmišljal tisto noč v tovarni in komaj čakal, da pride šesta ura, ko bo šiht končan in bom lahko odšel domov spat.

Ura je šest. Šiht je končan... Grem v umivalnico, da si umi-

jem roke in se nekoliko očistim bombaževine, ki sem je poln. — Umivalnica je v stranišču in obstoji iz dveh vodovodnih pip, ki služijo tudi za pitno vodo. Tam je že toliko delavcev, da skoraj ne morem priti zraven. Ali je to v skladu s higienskimi predpisi, se vprašam. Nato grem v garderobo, kjer najdem svoj suknjič zmečkan v kotu na tleh. Z ironično opazko na račun sijajno opremljene garderobe se poslovim od tovarne in odidem proti domu.

Predilec.

Moj prvi dan v tovarni

Nisem bila še stara 15 let, ko sem se z bojznijo v srcu pripravljala na dan, ko bom končno le morala v tovarno. Nazadnje je vendarle prišel tisti dan, ko sem bila poklicana, da prestopim prvokrat prag velike tovarne. Ko sem prišla v oddelek, za katerega so me odločili, se mi je kar zvrtilo v glavi od prevelikega hrupa, ki so ga povzročali stroji. Do sedaj tega nisem bila vajena. Pred seboj sem zagledala dolgo vrsto strojev Trostil — mislila sem si: torej tukaj je sedaj moj novi delokrog, moj prihodnji poklic. Ali bom morala postati sužnja strojev, katerim bom prisiljena služiti?

Preddelavka me je uvrstila med mlade delavke-snemalke, med moje nove tovarišice. Nobe ne izmed njih še nisem poznala. Moje nove tovarišice so mi pokazale, kako naj delam. Hodila sem z njimi od stroja do stroja kakor vrtoglava. Zdelo se mi je, da ni resničnost, ampak da samo sanjam. Rezek žvižg na piščalko, s katero je preddelavka dala znamenje za snemanje, me je opomnil na resničnost. Treba je bilo začeti hitro delati.

Ko sem videla okoli sebe večnoma mlade, blede obraze, mi je prešlo vsako veselje do dela. Izgubila sem sleherno radost in veselje do doslej tako lepe mladosti. Toda stroj ne gleda na le-

pe, sveže obraze, tudi ne na mladost, ampak kliče: delaj, delaj, delaj!

Vprašala sem se, ali bom res morala preživeti vso svojo mladost, mogoče tudi vse življenje ob teh ropotajočih pošastih. Nisem si vedela dati odgovora.

Ure so tekale počasi in zdelo se mi je, da sem že celo večnost v tovarni. Končno je vendar ura kazala eno popoldne. S tem je bil moj prvi dan v tovarni končan. Vsa srečna sem bila, da je bil končan in da bom do drugega dne rešena tega ropota v zatohlem prostoru.

Globoko sem zajela sveži zrak, ko sem stopila na prosto. Polna novih vtisov sem še vsa omotična krenila proti domu — prvič iz tovarne...

H-s.

*
Zahtevamo izpopolnitev obrtno nadaljevalnega šolstva! V večjih mestih naj se zgrade šole, katere bodo povsem odgovarjale učnim in vzgojnim nalogam obrtnega naraščaja.

*
Tudi vajenci so zavezani zavarovanju pri OUZD. Prispevek za to zavarovanje mora plačevati po zakonu mojster, brez da bi zato vajencu od njegovega eventualnega zaslužka kaj odtegnil.

Poldruga leta kot brivski vajenec

Z velikim veseljem sem se šel učiti obrti, ki me je vedno zelo zanimala. Hotel sem postati brivski pomočnik. Ta želja se mi je uresničila, ko so moji starši dobili zame mesto vajenca pri nekem mojstru v večjem industrijskem kraju.

Mesec dni sem prebil na poskušnji, ker sem to dobro prestal, so starši z mojstrom na združenju podpisali učno pogodbo. Dogovorili so se, da se bom učil tri leta in pol in da bom imel vso oskrbo pri mojstru.

Tako sem se začel pripravljati za svoj bodoči poklic. Delo je trajalo vsak dan od ranega jutra do poznega večera. Ker so bile v kraju brivnice odprte tudi ob nedeljah dopoldne, sem seveda moral biti tudi jaz vse dopoldne v brivnici. Zelo mi je bilo hudo, ker nisem mogel k sv. maši. Prosil sem starše, naj prosijo mojstra, da mi dovoli hoditi k sv. maši, vendar je ostalo vse le pri obljubi.

Mojster je le od časa do časa vzel v delo še kakega pomočnika, sicer pa sva bila v delavnici sama. Pomočniki so zavzemali do mene neko čudno stališče — nobeno delo ni bilo dovolj hitro in dobro narejeno — seveda je to veljalo le za mene — sami so bili od tega pravila povsem izvzeti. Včasih je padla katera tudi okrog ušes, s pripombo, da so nje še bolj topli, zato se moramo zdaj nad teboj za vse te krivice nekoliko oddolžiti. Protesti in pritožbe pa nikjer nič ne zaležejo, zato sem kolikor mogoče vse to potrpeel. Mislim pa sem in tudi sklenil, da, ko postanem pomočnik, ne bom vračal milo za drago, ker se mi to zdi zelo krivično.

Tako sem pretolkel v učni dobi že leto in pol, ko se je nenadoma nekaj prelomilo. Pa ne pri meni, pač pa v mojstrovi družini. Začeli so se prepirati, ki jim nisem vedel izvora. Le to sem čutil, da nekaj ni v redu in da postajam tudi jaz — posebno pri gospodinji, nekam odveč. Začeli so mi prikrajševati pri jedi, očitali so mi, da sem nesposoben, nemaren pri delu, skratka, da spadam med drvarje in ne v brivsko delavnico. Seveda je spremenil svoje stališče do mene tudi mojster. Zaušnice so letele na levo in desno, vse kar sem vzel v roke je bilo narobe in tudi največja pažnja in skrb, da bi ga zadovoljil sta bili zaman.

Včasih sem smel ob nedeljah popoldne domov. Potožil sem očetu, da ne vem pravih vzrokov, zakaj so me začeli sovražiti in preganjati. Doma so mi rekli, naj potrpi. Nekaj časa je šlo, toda vedno bolj so me mučili in mi tudi dejansko začeli kazati vrata. Oče je nato poslal dva svoja prijatelja naj gresta in ugotovita, kaj je s stvarjo. Sam ni utegnil. Pa nista prišla do besede. Mojster je rekel, da sem postal surovina, da mi ni za delo in da naj se čimprej poberem od hiše.

Težko mi je bilo in iskal sem vzrokov temu nenadnemu preobratu. Vendar sem zaman iskal pravega odgovora! Samo to sem vedel, da se je začelo pri gospodinji.

Oče je nato prosil mojstra, naj mi, ako me ne more več imeti v uku, izstavi izpričevalo, da sem se poldruga leto učil, nakar bo dobil zame mesto kje drugje. Mojster tega izpri-

čevala ni hotel izstaviti. Dejal je, da bo že tako naredil, da se ne bom mogel izučiti obrti in da bom moral iti delat na cesto. Šele sodišče je moralo mojstra poučiti, da nima pravice braniti, da bi nadaljeval uk pri drugem mojstru in da mora izstaviti izpričevalo. Z veliko jezo je to naredil in pretil, da tožbe še ni konec.

Sedaj sem že nekaj mesecev pri drugem mojstru, ki je z menoj in z mojim delom prav zadovoljen. Zavrli I.

Vajenec je postal žrtev družinskega prepira. Ker ni bilo drugega, nad katerim bi žena stresla svojo jezo, jo je nad tistim, ki je bil najbolj šibak, nad vajencem.

Vzgojitelji, v tem primeru sta mojster in njegova žena brez dvoma pozabila, da je tudi vajenec človek, ki koprni po ljubezni in topli besedi. Da bo mogel postati dober pomočnik in človek le, ako bo imel dobro vzgojo in da za svoje življenje potrebuje nekaj več, kakor mrzlo besedo in sovražen pogled. Gre za človeka, ki lahko postane slab član človeške družbe, zato ker mu vzgojitelji niso dali tega, česar mlad človek najbolj potrebuje — **ljubezni in tople besede.**

Urednik.

Kako je s pravno zaščito naših vajencev?

V pogledu zaščite, pravic in dolžnosti, tako vajenca napram mojstru, kot obratno, bo treba izreči še marsikatero besedo. Tako mojstri, še manj pa starši vajencev ne poznajo zakonitih predpisov, kateri veljajo za čas vajenčevega uka. Obrtni zakon ima celo vrsto določb na podlagi katerih so pravice in dolžnosti vajenca oz. njegovih staršev, kakor tudi mojstra, točno določene.

Ker v teh vprašanjih na obeh straneh ni prave jasnosti, nastajajo spori. V mnogih primerih se rešujejo celo na sodiščih. Vsak spor, pa naj nastane kjerkoli, je neprijeten, najbolj pa za mladega fanta ali dekleta. Pri tem močno trpi ugled mojstra, pri vajencu pa se nekaj poruši, kar je pozneje težko popraviti.

Zato bomo na tem mestu o teh vprašanjih vodili stalno rubriko. Z navodili in praktičnimi nasveti bomo skušali objasniti pravice in dolžnosti našega vajenstva po določenih obrtnega zakona.

Kdo je vajenec?

I.

Vsmislu § 252. obrtnega zakona se smatra za učenca (-ko), vajenca (-ko), vsak, ki je zaposlen v kakšnem obrtu zato, da si pridobi s praktičnim delom (učanjem) potrebno znanje, ki ga more usposobiti za zaposlitev kot pomočnika.

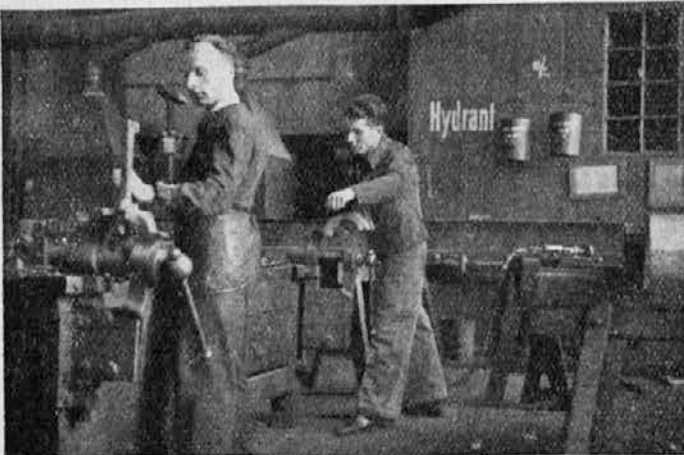
Ako ni potrebne jasnosti, koga je smatrati za učenca, odloča o tem pristojna občna upravna oblast prve stopnje, po zaslišanju prizadetega združenja.

Izpod 14 leta starosti se nihče ne sme sprejeti v učenje, pa naj bo to kakršnekoli obrti, dalje mora dovršiti najmanj osnovno šolo. Poleg tega mora biti fant ali dekle tudi telesno sposoben (-a) za obrt, za katero se je odločil (-a). Pristojni šolski zdravnik mora vsakega vajenca (-ko) pred vstopom v uk pregledati in izdati zato predpisano zdravniško potrdilo. To potrdilo in pregled mora izvršiti zdravnik **brezplačno**. Brez zdravniškega pregleda in potrdila mojster ne sme z vajenčevimi starši ali varuhi skleniti učne pogodbe.

Kdo sme imeti vajenca?

II.

Učenca (vajenca) smejo sprejemati v uk samo obrtniki (mojstri), kateri izpolnjujejo vse zakonske pogoje glede iz-

Videl sem...

Razkošje sem videl... Krasne palače, obložene z marmorjem... razkošno opremljene sobe... rdeče zavese opojnosti... svetlobo sem videl in bogato obložene mize... Slišal sem smeh in krohot tistih, ki hodijo v svili, žametu in omamnih vonjavah...

Videl sem trume bednih mož in fantov. Sključenih, upognjenih hrbtov stopajo drug za drugim. Iz njihovega obraza gleda smrt. Trpljenje odmeva od korakov teh bednežev, ki se vračajo, ko sonce zaide, in zjutraj odhajajo, še preden sine, tako da jih njegovi žarki nikoli ne obsijejo.

Ko pa očetu zmanjka krvi, ki mu jo je izpilo delo, stopi na njegovo mesto sin, da nadaljuje trpljenje iz leta v leto... dokler izstradan in izčrpan, zapuščen od vseh ne omahne v smrt.

Videl sem trpljenje žene, delavke, matere, mučenice. Na njenem čelu je vtisnjen pečat bede in pomanjkanja. Ljubezni ona ne pozna. Boj za obstanek, boj za vsakdanji kos kruha zatre v njej vsa nežna čustva. Bleda lica, upadle oči, suha prsa, to je njen delež. Koliko solz je že teklo preko razoranega lica, koliko pritaženih in bolnih vzdihov je šlo preko teh bledih, stisnjenih ustnic...

Kadar pa prijoka na svet nov otrok, se materi-mučenici zareže v čelu nova guba. Kolikor otrok, toliko grižljajev kruha manj, toliko gub na materinem čelu več! Videl sem mlado dekle... V njenih očeh sem zaslužil skrito hrepenenje. Po kom hrepeniš, mlado dekle, o čem sanjaš? Mor-

da o Lepoti in Dobroti... Morda o rožmarinu in rdečih nageljnih, ki cveto na oknu kmečke hišice... o cvetočih poljanah... zelenih gajih? Morda sanjaš o ljubezni...? Delavsko dekle! Zakaj bi plavale tvoje oči proti travnikom, ki zeleni, polni cvetja? Zakaj hrepeniš po ljubezni ti, ki si sužnja strojev,

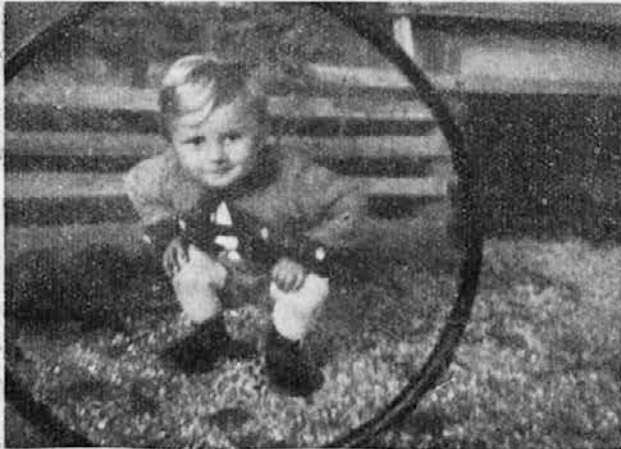
Zate ni ljubezni... ni rož... ni veselja in petja! Tvoja pesem je bučanje strojev in sekanje transmisij...

Videl sem gruče na pol nagih otrok, ki jim je mladost umrla, še preden so se je zavedli. Cesta jih rodi, cesta jih vzgaja in vodi skozi življenje, siva cesta brez smeha. In ko jim noga klecne, umro na tej cesti. Tako je z delavskim otrokom. Ko so še majhni, postajajo po vogalih, oče brez dela, mati bolna; iztegujejo proti mimoidočim roke, lačne oči pa nemo prosijo: kruha... kruha nam dajte...!

Vse to sem videl in iz prsi se mi je izvila težka tožba: Kriste, kdaj naše Svobode, Pravice sine dan...?

»Prepričani smo in vsi se s tem strinjajo, da je treba nemudoma vse podzveti, da bo pomagano množicam nižjih razredov. Naha-jajo se namreč po večini v nesrečnem položaju in nezasluženi bedi.« Rerum novarum.

Starši! Zanimajte se ali vaši otroci (vajenci, vajenke) posečajo tudi obrtno nadaljevalno šolo. Skrb za to je po zakonu naložena tudi mojstrom. Vendar jih je kljub temu še veliko, ki se za vse take in enake predpise malo zmenijo.

MLADOST

vrševanja obrta. Lahko pa sprejemajo v uk vajence tudi osebe, ki izvršujejo rokodelski obrt na tvorniški način. V tem primeru morajo imeti podjetja oz. tovarne mojstre, kateri imajo za stroko potrebno izobrazbo in predpisane mojstrske izpite.

Važno je vedeti tudi to, da obrtnik (mojster) lahko izgubi pravico imeti vajence. Ako bi dali starši vajenca v uk mojstru, ki nima pravice imeti vajenca, se mu čas, katerega bi prebil pri tem mojstru v uku, ne priznal.

Vajencev ne smejo imeti tisti obrtniki, kateri so bili obsojeni zaradi zločinstva ali prestopkov, storjenih iz koristiljublja ali zoper javno moralo.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

O naravo!

Gore so se odele že v belo odejo — kmalu bo zasneženo vse širo polje, grički in vrhovi se bodo umirili pod sneženo plastjo... Mi, ki smo mladi, ne bomo pozabili tudi v tem času na naravo in njene lepote pozimi. Malo jih je, ki bi znali pravilno ceniti naravo in njene zimske lepote. Mnogo jih je, ki pač menijo, da se je treba pozimi drenjati po kavarnah, gostilnah, in posejati ob prostih dneih in praznikih doma v zatohlih sobah in prostorih. Res, nekaj je med nami smučarjev, ki zaorjejo s smučmi v snežno belino smučine, toda vendar vsi pa le nismo smučarji in tudi turisti nismo, da bi lezli pozimi v snegu in ledu na gore.

Toda kljub vsemu ostanimo prijatelji narave in njeni zvesti obiskovalci tudi sedaj! Ob prostem času se zberimo v skupino in pojdimo ven na polje, obiščimo zasneženi gozd, ki se je izpremenil v veličastno gotsko katedralo, kjer je vsaka misel molitev k Bogu, z vrhov se zazrmo v lepoto in tajinstveno čarobnost naše lepe slovenske dežele!

Sedaj bo božič, bo novo leto, bodo sveti Trije kralji... Mi mladi delavci praznujemo tudi v prosti naravi, kjer se duša sprosti v mogočnem in silnem poletu, te praznike. Kjer koli bo, saj ni važno, kje in kako! Ti, ki se boš spuščal v divjem diru po zasneženi strmini, ti, ki boš čisto zgi-

nil nekje sredi širnega polja, ti, ki se boš boril z zasneženo in v ledu vkovano steno, ti, ki boš molil pod oboki smrekovega gozda — postoj in se ozri kvišku k nebu, pomisli nekoliko na življenje in njegovo čudovito skrivnost in zapoj našo pesem:

»Mladost je naša vekomaj!«
Aleš M.

Starši! Ugotovite, ali je vaš sin ali hčerka, katera ste dali v uk h kakemu obrtniku, zavarovana tudi pri bolniški blagajni (O. U. Z. D.). Opustitev te prijave s strani mojstra, ima namreč za vajenca v primeru bolezni ali nezgode, poleg drugega tudi veliko gmotno škodo.

*

Naroči in pridobi vsaj enega naročnika za Foersterjevo knjigo »ŽIVLJENJA MODROST«, ki jo bo izdala Delavska založba v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/I.

Krščanska delavska mladina vlaga svoje prihranke pri PRVI DELAVSKI HRANILNICI IN POSOJILNICI v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/I.

PODARJENI KRUII

V času, ko sta kultura in znanost na višku — ko tehnika zavzema vedno večji obseg,

Oče in mati sta oba v tovarni, pa vendar ne prejmeta za svoje delo niti toliko, kar bi moral zaslužiti družinski oče sam, — delavec, pa pošteno hrani in živi svojo družino.

Gospodarska in kulturna sramota 20 stoletja! Kako dolgo še?

*

Blagostanje in napredek naroda, temelji na delu izobraženih in kvalificiranih delavcev.

Tovariši!

Tri velike in važne misli so poudarjene v našem znaku. Tri resnice, za katere se bomo borili vsak čas. Trije zlati simboli, ki nam bodo vodilo v trdih dneh naše mladosti. Zato dvigamo proti jasnemu nebo svoj znak, kot dokaz naše moči, dela in borbenosti.

Iz visokega dimnika se vali dim, v ozadju tovarne. Delavci smo! Ponosni smo na svoj delavski stan. Delo je izvor sreče in blagostanja zato hočemo in moramo delati. Naše žuljave roke so nam dokaz, da je naš, sicer majhen kos kruha pošteno prislužen. Spoštujmo delo najprej sami! Potem šele moremo zahtevati, da ga bodo spoštovali tudi drugi. Za svoje delo pa bomo terjali tudi pošteno in človeka vredno plačilo. Nočemo biti sužnji modernih strojev. Ne! Stroj naj služi človeku, naj mu lajša trpljenje.

Kot delavci se bomo vsak čas in povsod borili za uveljavljenje človeškega dostojanstva, ki je danes močno okrnjeno.

Dva lipova lista! Simbol slovenstva in slovanstva. Sinovi slovenskega naroda smo. Ljubimo svojo malo domovino! Zato hočemo biti na svoji zemlji svoji gospodarji! Delali bomo in pomagali ohranjati naš slovenski dom in slovensko skupnost, da bo v njej za nas vse dovolj prostora in vsakdanjega kruha.

In preko vsega je razpet križ! Kristjani smo! Zato si bomo z vsemi silami prizadevali, da izoblikujemo sebe v prave praktične in dejavne kristjane. Treba nam je obnove duha in srca! Začeli bomo najprej pri sebi. Zavedamo se namreč, da zlo korenini pri posamezniku.

MLADINA!

*kupuje samo pri tordkah,
ki oglašajo v našem listu.*

Kupujte konfekcijo in manufakturno pri ANTONU MACUNU, Maribor, Gosposka ulica 10.

Priporoča se ULČAR BOŠTJAN, brivec, Maribor, Stolna ulica 15.

Iz lastne pletarne: jopice, kاپice za otroke od 18.— din dalje. Damske in moške jopice od 25.— din dalje. Po najnižji ceni in v najboljši kvaliteti pri »LUNI«, Maribor, Glavni trg 24.

MARIJA KRAŠOVEC, trgovina s kolesi, šivalnimi stroji, gramofoni, radio aparati in sportnimi potrebščinami, Jesenice.

Vsak tretji dan se ponesreči v Sloveniji en vajenec. Razmerje ponesrečenih vajencev proti celotnemu številu vajencev, primerjamo s ponesrečenimi delavci proti celotnemu številu zaposlenih je kakor 2 : 1, to se pravi, da se vajencev sorazmerno **še enkrat več ponesreči, kakor odraslih.** (Dr. T. Krisper „Spominski zbornik OUZD 1957“.)

•DELAVSKA MLADINA• IZHAJA VSAK MESEC. CELOLETNA NAROČNINA 10 DIN. POSAMEZNA ŠTEVILKA 1 DIN. — IZDAJA KRŠČANSKA DELOVSKA MLADINA* (JOŽKO ROZMAN) — ODGOVORNI UREDNIK JOŽKO ROZMAN, LJUBLJANA. — TISKA ZADRUŽNA TISKARNA V LJUBLJANI, PRVDSTAVNIK MARK BLEJEC.

Priporoča se WEISS JOSIP, trgovina s špecerijskim in kolonijalnim blagom. — Maribor, Aleksandrova cesta.

Priporoča se IVANKA KOVAČ, trgovina s špecerijskim in kolonijalnim blagom. — Maribor, Frankopanova 15.

Perje za posteljnino od 8.— din naprej, siv in bel puh, najbolj poceni pri »LUNI«, Maribor, Glavni trg 24.

KAČAR FRANC, trgovina z mešanim blagom, Zgornja Šiška, nudi: špecerijsko, kolonijalno in delikatesno blago. — Vedno sveže. — Solidna postrežba. — Zaloge in prodaja žarnic znamke »Dis«.